

2. Halchynskiy, A.S. (2013). *Politychna noekonomika: nachala onovlenoi paradyhmy ekonomichnykh znan'* [Political noekonomika: Principles renewed paradigm of economics]. Lybed, Kyiv, 472 p. (in Ukr.).
3. Rybakov, Y.L. (2004). Principles of formation of a weak low-frequency vortex magnetic field (GWP) for the overall impact on the human body. *Med. fizika [Med. Physics]*, vol. 2 (22), pp. 52-59 (in Russ.).
4. Anishchenko, V.S. (1990). *Slozhnye kolebanija v prostykh sistemah* [Sophisticated fluctuations in simple systems]. Nauka, Moskva, 312 p. (in Russ.).
5. Karpinski, B.A. (2013). Synergetics: the evolution of opinion and expression-making in financial and economic space. *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy [Scientific Bulletin NLTU Ukraine]*, vol. 23.7, pp. 366-375 (in Ukr.).

УДК 336.14.352

Л.І. Карамушка,

Київська обласна державна адміністрація,
м. Київ

ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У КРАЇНАХ З РОЗВИНУТОЮ ТА ТРАНСФОРМАЦІЙНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Анотація

Розкрито роль місцевих бюджетів як інструменту забезпечення соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Узагальнено та систематизовано досвід країн з розвинутою та трансформаційною економікою щодо формування місцевих бюджетів, використання інструментів регулювання міжбюджетних відносин. Обґрунтовано основні напрями розвитку місцевих бюджетів в сучасних умовах. Визначено, що на сучасному етапі ефективність і послідовність діяльності органів місцевого самоврядування залежить від системного стратегічного бачення основних напрямів розвитку системи формування місцевих бюджетів. Фінансова підтримка розвитку адміністративно-територіальних одиниць спрямована на підвищення їх конкурентоспроможності та раціональної просторової організації економічного потенціалу. Механізм формування та виконання місцевих бюджетів заснований на індикаторах ефективності та результативності, а також щорічної оцінки ефективності діяльності органів місцевого самоврядування, що дозволяє визначити ступінь досягнення стратегічних цілей і завдань.

Ключові слова: бюджетна система, місцеві бюджети, міжбюджетні відносини, міжбюджетні трансферти.

Л.И. Карамушка,

Киевская областная государственная администрация, г. Киев

ФОРМИРОВАНИЕ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ В СТРАНАХ С РАЗВИТОЙ И ТРАНСФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКОЙ

Аннотация

Раскрыта роль местных бюджетов как инструмента обеспечения социально-экономического развития административно-территориальных единиц. Обобщен и систематизирован опыт стран с развитой и трансформационной экономикой по формированию местных бюджетов,

использования инструментов регулирования межбюджетных отношений. Обоснованы основные направления развития местных бюджетов в современных условиях. Определено, что на современном этапе эффективность и последовательность деятельности органов местного самоуправления зависит от системного стратегического видения основных направлений развития системы формирования местных бюджетов. Финансовая поддержка развития административно-территориальных единиц направлена на повышение их конкурентоспособности и рациональной пространственной организации экономического потенциала. Механизм формирования и исполнения местных бюджетов основан на индикаторах эффективности и результативности, а также ежегодной оценки эффективности деятельности органов местного самоуправления, позволяет определять степень достижения стратегических целей и задач.

Ключевые слова: бюджетная система, местные бюджеты, межбюджетные отношения, межбюджетные трансферты.

Постановка проблеми. Використання досвіду зарубіжних країн у проведенні бюджетної політики щодо формування місцевих бюджетів з врахуванням зовнішньої економічної кон'юнктури є важливим для України. Накопичений досвід надасть можливість для подальшої стабілізації місцевих фінансів, забезпечення соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Концептуальні засади формування місцевих бюджетів знайшли відображення у працях зарубіжних вчених: Дж. Б'юкенена, А. Вагнера [1; 4]. Питанням зміцнення дохідної частини місцевих бюджетів присвячені праці вітчизняних вчених, зокрема В. Федосова, В. Опаріна, І. Запатріної, І. Чугунова, Л. Лисяк [2; 3; 5; 6; 8]. Однак подальшого дослідження потребують питання щодо основних методів та інструментів регулювання міжбюджетних відносин які використовуються у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою в умовах економічних перетворень.

Метою статті є узагальнення та систематизація досвіду формування місцевих бюджетів у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою, визначення пріоритетних напрямів розвитку місцевих фінансів.

Виклад основного матеріалу. Основною метою функціонування сучасних систем фінансового забезпечення місцевого самоврядування в розвинутих країнах є поліпшення умов діяльності органів місцевого самоврядування, необхідність ресурсного забезпечення виконання ними своїх функцій. Діяльність органів місцевого самоврядування сприяє підвищенню соціально-економічної стабільності в державі. Цим обумовлена необхідність підвищення ефективності організації системи фінансового забезпечення та важливість розвитку інституту місцевого самоврядування, який відіграє вагомую роль в соціально-економічному розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Згідно з європейськими стандартами, фінансове вирівнювання є однією з необхідних умов бюджетної децентралізації та розвитку місцевого самоврядування, яке сприяє досягненню цілей економічної стабільності, проведенню політики стійкого і збалансованого розвитку територій.

Світовий досвід показує, що проведення бюджетної реформи здійснюється за трьома основними напрямками: передача видаткових повноважень та відповідальності за їх виконання від центральних органів державної влади до їх представництв на місцевому рівні, органів місцевого самоврядування. Як результат, зростає самостійність місцевих органів влади у визначенні напрямів спрямування бюджетних коштів у межах встановлених державою лімітів їх використання; перехід від планування бюджету на один рік до середньострокового та стратегічного бюджетного планування, що передбачає розроблення багаторічних бюджетів. З методологічної точки зору багаторічний бюджет є методом бюджетування, використання якого передбачає формування бюджетних показників на середньо- та довгострокову перспективу із урахуванням прогнозів соціально-економічного розвитку країни та адміністративно-територіальних одиниць; у бюджетний процес багатьох країн запроваджуються інструменти бюджетування, орієнтовані на результат та побудовані на основі розрахунку та оцінки показників ефективності виконання органами державної влади функцій та повноважень, у тому числі в рамках використання програмно-цільового методу.

У більшості розвинутих країнах місцеві бюджети формуються за рахунок власних доходів. Основним джерелом надходжень до місцевих бюджетів країн-членів Європейського Союзу є поточні доходи. Подходні податки, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості капіталу займають переважну частину всіх податкових надходжень місцевих бюджетів. Зокрема, відповідний показник у 2014 році складає в таких країнах як: Данія – 93%, Швеція – 100%, Латвія – 81%. Найнижча частка цих податків спостерігається в Іспанії – до 20%.

Вагому частку у доходній частині місцевих бюджетів європейських країн становить податок на майно. Так, у 2014 році у Франції цей показник склав 75%, Польщі – 50%. Важливо зазначити, що в Болгарії даний показник у 2010 році склав 100%. Внутрішні податки на товари і послуги складають переважну частину в таких країнах, як Англія – 98,9%, Іспанія – 73,4%, відповідно в Чехії – 39,9 %, Румунії – 39,8%.

Варто сказати, що система фінансового вирівнювання, враховуючи досвід зарубіжних країн, складається з чотирьох елементів:

1. Вирівнювання потреб у видатках – потреби у видатках розраховуються на центральному рівні на основі низки об'єктивних критеріїв, пов'язаних з демографічним й соціальним факторами. Певний орган місцевого самоврядування або отримує дотацію, або сплачує кошти в межах схеми вирівнювання залежно від своїх потреб у видатках на одного мешканця, які можуть бути вищими або нижчими від середнього загальнонаціонального показника. За цією системою вирівнювання досягається завдяки міжвідомчим об'єднаним трансфертам. Крім того, всі органи місцевого самоврядування

отримують базову дотацію. Система діє з метою досягнення лише часткового вирівнювання – від 45% на муніципальному рівні до 80% на районному рівні. Різниця у видатках, яка виникає через більш високий рівень послуг або через нижчу ефективність, не підлягає вирівнюванню.

2. Вирівнювання податкової бази – цей принцип діє аналогічно до схеми вирівнювання потреб у видатках. Існуючі рівні вирівнювання податкової бази коливаються від 45% в загальнонаціональному вимірі на муніципальному рівні до 80% на районному рівні.

3. Інші дотації та схеми вирівнювання – державний уряд надає низку дотацій з метою вирівнювання, включаючи дотації органам місцевого самоврядування, які переживають особливі труднощі, та тим, які розташовані на великих островах і повинні надавати додаткові транспортні послуги своєму населенню.

4. Загальні дотації – кожного року надаються загальні дотації органам місцевого самоврядування, які розподіляються, виходячи з їхньої податкової бази. Таким чином, дотація не досягає ефекту вирівнювання, а просто є частиною фінансування органів місцевого самоврядування і слугує для подолання вертикального фіскального дисбалансу.

Оскільки система фінансового вирівнювання значною мірою діє за формулами, політичні рішення мають значення при визначенні загального ступеня вирівнювання в межах схем з різними демографічними та соціальними критеріями. Дотації вирівнювання органам місцевого самоврядування та загальні дотації з державного бюджету не закріплюються за конкретними видатками. Крім загальних дотацій, органи місцевого самоврядування також отримують спеціальні дотації для відшкодування їхніх певних видів видатків.

Сума щорічної дотації з державного бюджету частково визначається, виходячи із принципу розширеного підсумкового балансу, що передбачає збільшення суми дотації в разі прийняття Парламентом законопроекту, яким для органів місцевого самоврядування встановлюються нові завдання. Асоціації органів місцевого самоврядування залучаються до консультацій стосовно будь-яких нових обов'язків з надання послуг і обговорення узгоджених показників, пов'язаних з цими витратами.

Водночас система дотаційного фінансування, методика визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, які використовуються для забезпечення стабілізованого розподілу бюджетних коштів і ефективного розрахунку фактичного зростання витрат, у зарубіжних країнах мають свої відмінності.

Частка дотацій у доходах місцевих бюджетів свідчить про фіскальну залежність органів місцевого самоврядування. Існують різні інвестиційні дотації. За певних обставин органи місцевого самоврядування можуть

отримувати допомогу з фондів державного уряду, на подолання тимчасових фінансових труднощів та покриття витрат при об'єднанні.

Зокрема, у Франції протягом останніх років спостерігається тенденція до надання органам місцевого самоврядування більшої гнучкості в отриманні надходжень, але водночас забезпечується більш високий рівень рівномірності завдяки різноманітним компенсаціям. Проте велика кількість органів місцевого самоврядування та відмінності в їхніх типах і розмірах ускладнює зазначений процес. До основних механізмів розподілу міжбюджетних трансфертів у Франції належать: загальна дотація комунам і департаментам; фінансована дотація за рахунок податку на додану вартість; компенсація надходжень у разі недоотримання податку на підприємництво, податку на майно та інших місцевих податків, основним чином за рахунок фонду вирівнювання податку на підприємництво, частина з якого виділяється префектами відповідних регіонів у рамках дотацій розвитку сільських територій з метою сприяння розвитку міжкомунальних структур і сільських центрів; інвестиційні субсидії; загальна дотація децентралізації для компенсації нових функцій, переданих центральними органами місцевому самоврядуванню.

Розподіл доходів у Німеччині відбувається на основі складної системи, яка ґрунтується на частках розподілу надходжень від основних податків між федеральним урядом, землями й муніципалітетами, а також включає додаткові фінансові трансферти для забезпечення вирівнювання ресурсів і потреб. Стабільність забезпечується завдяки закріпленню часток податків на три роки. Розподіл обов'язків щодо використання видатків між федеральним рівнем і землями регулюється за принципом фінансування, який передбачає, що в разі, якщо від федеральних земель вимагається виконання функцій федерального уряду, їм мають надаватися необхідні для цього кошти. Відмінності у фінансовій спроможності федеральних земель збалансовуються завдяки горизонтальним взаємозалікам, які частково здійснюються шляхом закріплення різних часток податку на додану вартість, а частково – через додаткові надбавки, які надаються федеральним урядом. Аналогічний процес горизонтального вирівнювання між муніципалітетами здійснюється в межах кожної федеральної землі. Крім того, вертикальні взаємозаліки між федеральним рівнем, землями, округами (районами) й муніципалітетами забезпечують збалансування податкоспроможності та повноважень щодо здійснення видатків різних рівнів влади.

Важливо зазначити, що структура видатків місцевих бюджетів розвинутих країн та постсоціалістичних країн Західної Європи є дещо відмінною. Зокрема, в розвинутих країнах найбільша частка видатків місцевих бюджетів припадає на соціальне страхування та соціальне забезпечення. В постсоціалістичних країнах Європи найбільша частка видатків місцевих

бюджетів спрямовується на освіту. В розвинутих країнах видатки на житлово-комунальне господарство складають незначну частку, тоді як в постсоціалістичних країнах на цю статтю витрачаються значні суми коштів місцевих бюджетів. Так, частка видатків на житлово-комунальне господарство в Болгарії складає 25%, в Латвії – 18%, в Польщі – 10%. Показники частки видатків на основні публічні послуги та житлово-комунальне господарство, освіту в Україні є найнижчими, а на будівництво, соціальне забезпечення та охорону здоров'я – найвищими серед постсоціалістичних європейських країн.

Таким чином, динаміка показників, що характеризують структуру місцевих бюджетів унітарних європейських країн, засвідчує поступове наближення постсоціалістичних країн до країн-членів Європейського Союзу, що прискорює інтеграційні процеси в Європі, підвищує ефективність державного управління в нових країнах-членах ЄС. Однак темпи перетворень у постсоціалістичних країнах є різними, що дає можливість обрати орієнтири в процесі розбудови системи місцевого самоврядування та реформування місцевих бюджетів в Україні.

Серед місцевих податків та зборів розвинутих країн можна виділити три основні групи. Перша група – це місцеві прямі та непрямі податки, які застосовуються практично в усіх країнах та становлять основне джерело доходів місцевих бюджетів. Широко розповсюдженими прямими місцевими податками є майнові, промислові, поземельні та податки на автомобілі. У бюджетах земель ФРН головне місце належить прямим податкам. Серед них виділяється податок на прибуток корпорацій, на майно, податок зі спадщини. Головними прибутковими джерелами провінцій Канади слугують: прибутковий податок з населення, податок на прибуток корпорацій. До місцевих непрямих податків належать податки на продаж, акцизи на бензин, тютюн, спиртні напої, споживання електрики і газу. Другу групу місцевих податків та зборів становлять податки, що стягуються як надбавки до загальнодержавних податків або як відрахування від них. Ці податки встановлюються у відсотках до державних податків, які стягуються на території органів місцевого самоврядування. Третя група місцевих податків та зборів – це податки на видовища, собак, заняття торгівлею, володіння транспортними засобами, видачу ліцензій, гральний бізнес тощо. Як правило, частка зазначених податків і зборів у дохідній частині місцевих бюджетів незначна.

Важливим джерелом доходів місцевих бюджетів є гранти (трансферти). Їх питома вага в доходах місцевих бюджетів різних країн становить від 20 до 40%. Гранти поділяються на два види: загального та цільового призначення. Гранти загального призначення (дотації) надаються для покриття дефіциту місцевих бюджетів. Гранти цільового призначення (субвенції) надаються

органам місцевого самоврядування на фінансування певних програм чи проектів. У Франції та Великобританії переважають дотації; у США, Італії, ФРН, Японії – субвенції.

Міжбюджетні трансферти в Республіці Казахстан включають: трансферти загального характеру, цільові поточні трансферти, цільові трансферти на розвиток. Цільові трансферти і бюджетні кредити використовуються місцевими виконавчими органами тільки відповідно до їх цільового призначення, визначеним у відповідних бюджетних програмах.

Трансфертами загального характеру є бюджетні субвенції та бюджетні вилучення. Бюджетними субвенціями є трансферти, що передаються з вищестоящих бюджетів у бюджети нижчого рівня у межах сум, затверджених у республіканському або обласному бюджеті. Бюджетними вилученнями є трансферти, що передаються з нижчестоящих бюджетів у вищі бюджети у межах сум, затверджених у республіканському або обласному бюджеті. Обсяги трансфертів загального характеру встановлюються в абсолютному вираженні на трирічний період з розбивкою по роках: між республіканським бюджетом та обласними, міст республіканського значення, столичним бюджетами – законом Республіки Казахстан; між обласним бюджетом та бюджетами районів (міст обласного значення). Обсяги трансфертів загального характеру підлягають корегуванню через кожні три роки.

Трансферти загального характеру спрямовані на вирівнювання рівня бюджетної забезпеченості регіонів та рівних фіскальних можливостей для надання гарантованих державою послуг відповідно з напрямками витрат, закріпленими за кожним рівнем бюджету. При визначенні трансфертів загального характеру враховується податковий потенціал регіону, чисельність споживачів державних послуг у регіоні та фактори, що впливають на витрати з надання державних послуг залежно від специфіки того чи іншого регіону.

Цільові трансферти поділяються на цільові поточні трансферти і цільові трансферти на розвиток. Цільовими поточними трансфертами є трансферти, передані в період дії трирічних обсягів трансфертів загального характеру у межах сум, затверджених у республіканському або місцевих бюджетах: вищестоящими бюджетами у нижчестоящі, спрямовані на компенсацію втрат нижчестоящих бюджетів, зумовлених прийнятими законодавчими актами; нижчестоящими бюджетами у вищестоящі, спрямовані на компенсацію втрат вищестоящих бюджетів, що випливають з прийняття законодавчих актів, які передбачають збільшення витрат вищого бюджету у зв'язку з передачею функцій з нижчестоящого рівня державного управління до вищестоящого. Цільовими трансфертами на розвиток є трансферти, передані вищестоящими бюджетами у нижчестоящі в межах сум, затверджених у республіканському або обласному бюджеті, для реалізації місцевих бюджетних програм

розвитку. Важливо зазначити, що перехід на середньострокове бюджетне планування, а також впровадження принципів бюджетування, орієнтованого на результат, у Республіці Казахстан передбачив істотні зміни як всієї системи управління витратами, так і організації міжбюджетних відносин.

Основна мета організації міжбюджетних відносин в середньостроковому періоді спрямована на забезпечення загальнодоступності та якості надання державних послуг, гарантованих громадянам законодавством незалежно від місця їх проживання. Водночас, міжбюджетні відносини вдосконалюються з метою вирішення питань щодо посилення фінансової самостійності місцевих бюджетів у вирішенні завдань соціально-економічного розвитку.

У Республіці Білорусь також активно використовуються різні методи фінансового вирівнювання, в тому числі: фінансування з фонду підтримки адміністративно-територіальних одиниць, що створюється за рахунок відрахувань від податку на додану вартість та податку на доходи і прибуток, що зараховуються до республіканського бюджету; трансферти, здійснювані у вигляді субвенцій на утримання об'єктів соціально-культурної сфери, субвенцій на будівництво об'єктів комунальної власності та субсидії на житлове будівництво. У рамках загального фінансового вирівнювання встановлюється середньореспубліканський норматив бюджетної забезпеченості по галузях невиробничої сфери на одного жителя, корегуючи коефіцієнти по областях, що враховують регіональні особливості функціонування установ невиробничої сфери. Виходячи з зазначеного нормативу та чисельності населення по регіонах, визначається обсяг бюджетних асигнувань. Для регіонів, що мають витрати нижче нормативу, передбачається виділення коштів з фонду підтримки для доведення бюджетної забезпеченості до середнього рівня по країні. Важлива роль у регулюванні економічних процесів у регіонах відводиться прогнозуванню та плануванню фінансів, для чого розробляється перспективний баланс доходів і витрат, що враховує потреби у фінансуванні основних галузей та зведений баланс фінансових ресурсів регіону.

Висновки. Досвід розвитку місцевих бюджетів у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою доводить, що особливості системи формування місцевих бюджетів обумовлені державним і адміністративно-територіальним устроєм, рівнем соціально-економічного розвитку, механізмами розподілу функцій та повноважень між державними органами та органами місцевого самоврядування, системою суспільних послуг, роллю громадського сектору у ресурсному забезпеченні надання цих послуг.

Основне завдання удосконалення системи формування місцевих бюджетів у зазначених країнах спрямоване на забезпечення загальнодоступності та якості надання державних послуг, гарантованих громадянам законодавством незалежно від місця їх проживання. Водночас, міжбюджетні відносини

вдосконалюються з метою вирішення питань щодо посилення фінансової самостійності місцевих бюджетів у вирішенні завдань соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

З метою зниження негативного впливу зовнішніх факторів на соціально-економічний розвиток країни та її регіонів в цілому проводиться бюджетна політика, яка передбачає зміну гарантованого трансферту, виходячи із рівня досягнення прогнозних параметрів розвитку економіки та виконання дохідної частини державного бюджету. У випадку розвитку економіки темпами нижче прогнозованих і недовиконання плану по доходах місцевих бюджетів пропонується збільшувати розмір гарантованого трансферту, що дозволяє компенсувати втрати доходів, профінансувати витрати в повному обсязі і додатково простимулювати внутрішній попит для забезпечення економічного зростання в межах прогнозованих параметрів. У період більш високого зростання економіки в порівнянні з прогнозованими параметрами і перевищення плану по доходах місцевих бюджетів пропонується знижувати розмір гарантованого трансферту.

Список використаних джерел:

1. Б'юкенен Дж. Суспільні фінанси і суспільний вибір – два протилежні бачення держави / Б'юкенен, Джеймс М., Масгрейв, Річард, А.; [пер. з англ.] – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2004. – 176 с.
2. Бюджетна система / За наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : Центр учбов. літератури; Тернопіль : Екон. думка, 2012. – 871 с.
3. Бюджетний менеджмент / [В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.]; за заг. ред. В. Федосова. – К. : КНЕУ, 2004. – 864с.
4. Вагнер А. Теория финансов / А. Вагнер. – Петрозаводск: Петроком, 1993. – 231 с.
5. Запатріна І. В. Бюджетний механізм економічного зростання: моногр. / І.В. Запатріна. – К. : Інститут соц.-ек. стратегій, 2007. – 528 с.
6. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: [моногр.] / Л. В. Лисяк. – К. : ДННУ АФУ, 2009. – 600 с.
7. Офіційне бюро статистики Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.epp.eurostat.ec.europa.eu
8. Чугунов І. Я. Інституційна архітектура бюджетної системи / І. Я. Чугунов // Фінанси України. – 2008. – №11. – С. 3-10.

Larysa Karamushka,

Kyiv Regional State Administration, Kyiv

THE FORMATION OF LOCAL BUDGETS IN COUNTRIES WITH DEVELOPED AND TRANSFORMATION ECONOMIES

Annotation

The role of local budgets as a tool for socio-economic development of the administrative-territorial units is shown. The experience of countries with developed and transformation economies to form local budgets, the use of regulatory instruments of intergovernmental relations are generalized and systematized. The basic directions of development of the local budgets in modern conditions are

explained. It was determined that at this stage the efficiency and consistency of local government depends on a strategic vision of the main directions of development of system of formation of local budgets. Financial support for the development of administrative and territorial units is aimed at improving of their competitiveness and rational spatial organization of economic potential. The mechanism of the formation and execution of local budgets is based on indicators of efficiency and effectiveness, as well as an annual performance assessment of local governments, it allows determining the degree of achievement of strategic goals and objectives.

Keywords: fiscal system, local governments, intergovernmental relations, intergovernmental transfers.

References:

1. Buchanan, James M., Masgreyv, Richard A. (2004). *Suspil'ni finansy i suspil'nyj vybir – dva protylezhni bachennia derzhavy* [Public finance and public choice – two opposing visions of state]. Kyiv, 176 p. (in Ukr.).
2. In Fedosov, V.M., George S.I. (Ed.) (2012). *Biudzhetna systema* [The budget system]. Center Training. Literature, Kyiv; Econ. opinion, Ternopil, 871 p. (in Ukr.).
3. Fedosov, V. Oparin, V.N., Safonov, A.L. et al. (2004). *Biudzhetnyj menedzhment* [Budget management]. Kyiv National Economic University, Kyiv, 864 p. (in Ukr.).
4. Wagner, A. (1993). *Teoriya finansov* [Theory of Finance]. Petrokom, Petrozavodsk, 231 p. (in Ukr.).
5. Zapatrina, I.V. (2007). *Biudzhetnyj mekhanizm ekonomichnoho zrostannia* [Budget mechanism of economic growth]. Kyiv, 528 p. (in Ukr.).
6. Lysyak, L.V. (2009). *Biudzhetna polityka u systemi derzhavnoho rehuliuвання sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy* [Fiscal policy in the state regulation of social and economic development of Ukraine]. Kyiv, 600 p. (in Ukr.).
7. Official Bureau of Statistics of the European Union. Available at: www.epp.eurostat.ec.europa.eu
8. Chugunov, I. (2008). Institutional architectonics budget system. *Finansy Ukrainy [Finance of Ukraine]*, vol. 11, pp. 3-10 (in Ukr.).

УДК 369.04

Д.А. Ковалевич, к.е.н.,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м.Чернівці

Анотація

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

У науковій статті досліджено сучасний стан та значення соціального страхування. Окреслено завдання фондів соціального страхування. Назріла потреба запровадження нових засад до організації їх діяльності. Висвітлено сутність державного регулювання соціального страхування. Показано вплив фінансів на процеси, які відбуваються у сфері соціального страхування. Особлива увага відведена основним напрямкам реформування системи соціального страхування. Проведено аналіз видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення проведених із місцевих бюджетів Чернівецької області. Обґрунтовано висновки та розроблено пропозиції щодо вдосконалення механізму надання соціальних послуг та виплати допомог.

Ключові слова: соціальне страхування, соціальні виплати, допомоги, фінансовий механізм, єдиний соціальний внесок.